

Hørings svar Kildeutvalgets rapport:

«Sa hun virkelig det?» Mediene forhold til kildene

Fra: Kommunikasjonsforeningen

Dato: 25.09.20

Kommunikasjonsforeningen mener Kildeutvalget har laget en grundig og interessant rapport om mye av grunnlaget for journalistisk arbeid. Det er positivt at det er blitt gjennomført en kartlegging og vurdering av norske medias forhold til kildene samt at viktige problemstillinger løftes opp. Kommunikasjonsforeningen har valgt å konsentrere sine tilbakemeldinger rundt konklusjonene og anbefalingene som angår kommunikasjonsmedarbeideres rolle og da spesielt forslag til endringer rundt rutiner for sitater.

1. Klargjøring av premissene, pkt. 14.2.2 i rapporten

Tillit er avgjørende for pressens funksjon i demokratiet, derfor er det nødvendig at premissene for en intervjusituasjon er avklart på forhånd. Kommunikasjonsforeningen er enig i at urutinerte og rutinerte kilder har ulikt utgangspunkt og derfor ikke kan eller bør behandles likt. Slik utvalget selv skriver, «bør urutinerte kilder bli gjort oppmerksomme på muligheten for å be om sitatsjekk i kontroversielle saker, ettersom de ikke kan forventes å kjenne til dette fra før». Det bør imidlertid tydeliggjøres hva man legger i definisjonene «urutinert» og «rutinert» kilde. Det er for eksempel ikke gitt at man er en «rutinert» kilde selv om man er leder for en organisasjon eller en virksomhet. Man trenger heller ikke å være en «urutinert» kilde selv om man er en privatperson. Det sentrale bør være hvor medievant kilden er og hvor godt kilden kjenner pressens metoder. Selv om det er krevende å definere grenser for hva som skiller rutinerte og urutinerte kilder, mener Kommunikasjonsforeningen at det bør defineres tydeligere.

I tillegg mener vi at kilder bør ha *rett* til sitatsjekk, og ikke bare *mulighet* til å be om det. I rapporten kommer det tydelig frem at det er ønske om i mindre grad å benytte e-postintervjuer, mens det i punktet under sitatsjekk trekkes frem at frykten for omtrentlig sitering kan gjøre at flere vil svare skriftlig. Dersom intervjuobjektet har *rett* til sitatsjekk, vil det kunne bidra til å få ned andelen skriftlige svar. Se mer om våre innspill rundt sitatsjekk på punkt 3 i dette dokumentet.

Når det kommer til bruken av «kontroversielle saker» vil man nok også støte på utfordringer i definisjonen av hva som er kontroversielt. Kommunikasjonsforeningen foreslår derfor at «I kontroversielle saker» strykes og at setningen i endringsforslag i nytt punkt 3.3 i Vær Varsom-plakaten blir: «Urutinerte kilder bør gjøres oppmerksomme på retten til sitatsjekk».

Kommunikasjonsforeningen er også enig i at det er god folkeskikk, og også presseskikk, å opplyse om at det gjøres lydopptak, selv om man juridisk ikke er forpliktet til å gjøre det. Det samme gjelder behovet for å tydelig klargjøre hvorvidt det er snakk om en bakgrunnssamtale eller et intervju. Enhver klargjøring av premissene for en samtale eller et intervju vil trygge kildene og føre til færre misforståelser, og dermed bidra til at flere ønsker å la seg intervju.

Å trygge dialog med journalister

2. Sitatskikk, pkt. 14.2.4

Kommunikasjonsforeningen er enig med utvalget i at det er viktig å verne om sammenhengen mellom det som er uttalt i et intervju, og det som publiseres som et sitat. Det handler om pressens troverdighet, og det handler om intervjuobjektens opplevelse av å bli gjengitt korrekt. Kommunikasjonsforeningen støtter utvalgets synspunkt om at:

- Alt som framstår som et muntlig sitat i en tekst, må være uttalt muntlig.
- Alt som utstyres som et sitat i en tittel, må kunne gjenfinnes som sitat i teksten.
- Alt som siteres, må være kildens egne ord, ikke bekreftelser på spørsmål fra journalisten. I stedet for å legge ord i munnen på kilden, bør journalisten spørre hvordan vedkommende selv vil formulere det.

Kommunikasjonsforeningen støtter også utvalgets tolkning av ordet «presist» i Vær Varsom-plakatens punkt 3.7, hvor man fortsatt vil kunne ta vekk overflødige enkeltord og setninger, legge til fulle navn, fjerne lydhermende ord, ta vekk uriktigheter osv. Det siste er spesielt viktig – og henger sammen med punktet om sitatsjekk. Dersom et intervjuobjekt f.eks. oppgir faktafeil i en intervjusituasjon, må man kunne korrigere det i etterkant. Mer om dette i punktet nedenfor.

3. Sitatsjekk, pkt. 14.2.5 i rapporten

Kommunikasjonsforeningen stiller seg spørrende til utvalgets konklusjon om at sitatsjekk kun er en rettighet for den som er blitt intervjuet og at forslag om å sende

sitatene til andre, bør avvises. Dette fremstår som lite hensiktsmessig i dagens virkelighet. Intervjuobjekter må selv få avgjøre til hvem de vil gi ansvaret for å kvalitetssikre sitater. Kommunikasjonsrådgivere bidrar til fortlgang og fasilitering av intervjuer. Dersom eksempelvis ledere med svært tett agenda alltid må gjøre sitatsjekken selv, kan resultatet bli at flere vil avstå fra intervju eller krever å gjøre intervjuet skriftlig. Det mener vi vil være en uheldig utvikling. Videre er det ofte slik at intervjuobjektet ikke nødvendigvis selv besitter alle fakta i en sak. Da kan det være hensiktsmessig å la andre etterprøve fakta i sitater. Målet må være at mest mulig korrekt informasjon kommer ut, også der et intervjuobjekt kan ha kommet i skade for å si noen som er feil.

For Kommunikasjonsforeningen er tredjeparts mulighet til å gjøre sitatsjekk spesielt viktig. Vi forstår intensjon til utvalget, men har ikke tro på at den foreslåtte innstramningen vil la seg gjennomføre eller kontrolleres på en god måte i praksis. Vi ser ikke nødvendigvis et behov for å endre dagens punkt 3.8 i Vær Varsom-plakaten, men dersom punktet skal endre, foreslår vi å stryke «personlig», slik at første setning i et nytt punkt 3.8 i Vær Varsom-plakaten blir: «Kildens rett til sitatsjekk er begrenset til korrigerende av faktiske feil.»

4. Redusere bruken av skriftlige intervjuer, pkt. 14.3.3 i rapporten

Videre støtter Kommunikasjonsforeningen utvalgets oppfordring om at pressen samlet bør arbeide for å redusere bruken av skriftlige intervjuer. Muntlige intervjuer gir en annen mulighet for spontanitet og oppfølging av spørsmål. På den andre siden er det viktig å ta innover seg at dette også vil påvirke journalisters arbeid. Det er slett ikke uvanlig at initiativet til skriftlige intervjuer kommer fra journalistene selv. Skriftlige intervjuer kan være tidsbesparende for begge parter, og forenkle en til tider større prosess for å innhente riktig informasjon om en sak internt i en virksomhet. Når det er sagt, er Kommunikasjonsforeningen enig i at skriftlige intervjuer begrenser muligheten for oppfølgingsspørsmål, og at det ved bruk av skriftlige intervjuer også bør gis anledning til å følge opp svarene med nye spørsmål.

Med vennlig hilsen,

Kommunikasjonsforeningen

Gro Bogen Nilsen (sign.)
Styreleder

Therese Manus (sign.)
Daglig leder